

ضوابط خود اظهاری در پایش آلودگی محیط زیست

و

شیوه نامه های آزمایشگاه های معتمد

تهیه و تدوین :

معاونت محیط زیست انسانی

دفتر پایش فراگیر محیط زیست

زمستان ۱۴۰۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۶	بخش اول: تعاریف و مفاهیم
۷	تعاریف.....
۹	بخش دوم: خود اظهاری در پایش آلودگی محیط زیست
۱۰	۱-۲- اهداف.....
۱۰	۲-۲- تاریخچه.....
۱۱	۳-۲- مستندات قانونی.....
۱۳	۴-۲- گردش کار و فرایند خود اظهاری در پایش آلودگی.....
۱۵	۵-۲- وظایف واحدها در راستای پایش خوداظهاری.....
۱۶	۶-۲- پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش آلودگی.....
۱۶	۷-۲- خوداظهاری در واحدهای مشمول نصب سیستم های پایش لحظه ای و پیوسته.....
۱۶	۸-۲- دستورالعمل های فنی و استانداردها جهت اندازه گیری آلاینده های محیط زیست.....
۱۷	۹-۲- خوداظهاری در پایش آلودگی در مورد طرح ها و واحدهای مشمول ارزیابی زیست محیطی.....
۱۷	۱۰-۲- موارد تفویض اختیار به ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها.....
۱۸	بخش سوم : شیوه نامه های آزمایشگاه های معتمد
۱۹	۱-۳- شیوه نامه داخلی کمیته راهبری آزمایشگاه های معتمد.....
۲۲	۲-۳- الزامات عمومی فعالیت آزمایشگاه معتمد و فرایند صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه معتمد.....
۳۱	۳-۳- شیوه نامه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد.....
۳۶	۴-۳- شیوه نامه رویه ممیزی و نظارت بر آزمایشگاه معتمد.....
۳۸	۵-۳- شیوه نامه انضباطی آزمایشگاه معتمد و نحوه رسیدگی به تخلفات.....
۴۴	۶-۳- شیوه نامه معیار مشمولیت واحدها و منابع انتشار پساب و هوا در اجرای طرح پایش خوداظهاری.....
۴۷	۷-۳- شیوه نامه تعیین پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش آلودگی.....

فرم ها و نمودارها

الف : فرمها

- ۶۹
- ۷۰ ۱- فرم درخواست دریافت گواهینامه آزمایشگاه معتمد
- ۷۱ ۲- فرم مستندات صدور مجوز آزمایشگاه معتمد
- ۷۲ ۳- فرم مشخصات پرسنلی آزمایشگاه معتمد
- ۷۳ ۴- فرمهای پارامترهای مورد درخواست در گروههای پایش
- ۷۷ ۵- فرم های اعلام نتایج آزمایشگاه معتمد
- ۸۲ ۶- فرم نظارت بر عملکرد آزمایشگاه معتمد در محل اندازه گیری
- ۸۳ ۷- فرم بازدید از مکان آزمایشگاه معتمد جهت نظارت
- ۸۴ ۸- فرم صورتجلسه انجام پایش خوداظهاری
- ۸۵ ۹- فرم اطلاعات کالیبراسیون تجهیزات
- ۸۸ ۱۰- فرم تایید پارامترهای آزمایشگاه معتمد
- ۸۹ ۱۱- فرم گزارش پایش دستگاههای بی خطر ساز بیمارستانها

ب : نمودارها

- ۹۱ ۱- گردش کار صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه معتمد
- ۹۲ ۲- گردش کار خوداظهاری در پایش آلودگی

ضمیمه

- ۹۳
- ۹۴ ۱- دستورالعمل ها، روش ها و تجهیزات پیشنهادی به منظور اندازه گیری آلایندههای زیست محیطی

مقدمه:

کشور ایران با دارا بودن منابع عظیم خدادادی و طیف وسیعی از واحدهای صنعتی، معدنی، تولیدی و خدماتی، محمل گسترده‌ای از فعالیت‌های انسانی است که در عین رفاه و رشد و ارتقاء اقتصادی، می‌تواند منجر به انتشار آلاینده‌ها به محیط زیست گردد. لذا پایش و اندازه‌گیری آلاینده‌های منتشره ناشی از فعالیت واحدها، نقش بسزایی در شناسایی و پیشگیری از تداوم آن‌ها دارد تا حفظ محیط زیست برای نسل‌های آینده محقق گردد.

با توجه به جایگاه حاکمیتی سازمان حفاظت محیط زیست و بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی، بخش مهمی از این مسئولیت، از طریق تعریف «آزمایشگاه‌های معتمد» و فرایند «خوداظهاری در پایش محیط‌زیست» مورد اقدام قرار گرفته است.

در این فرایند، که بر پایه اعتماد و شفافیت، مشارکت بخش خصوصی و استفاده از ظرفیت پایشی کشور همراه با نظارت پیوسته سازمان حفاظت محیط‌زیست استوار است، واحدهای مشمول خوداظهاری مسئولیت دارند تا ضمن رعایت ملاحظات زیست‌محیطی، نسبت به انجام خوداظهاری پارامترهای شاخص زیست‌محیطی در خروجی‌ها و محیط تحت تاثیر خود از طریق آزمایشگاه‌های معتمد مطابق ضوابط مترتب بر موضوع اقدام نمایند که این امر، مبین تعهد آن‌ها به اصول توسعه پایدار و مسئولیت‌های اجتماعی است.

آزمایشگاه‌های معتمد، نیز موظفند تحت نظارت مستمر و فعال ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استان‌ها، با اجرای برنامه‌های پایش تخصصی، دقیق، صادقانه و بیطرفانه نقش خود را در فرایند خوداظهاری در پایش زیست‌محیطی ایفا نموده و نسبت به حفظ و ارتقاء کیفی و کمی خود اقدام نمایند.

در این خصوص، با توجه به تدوین ضوابط و دستورالعمل‌های جدید از جمله ایجاد و توسعه سامانه جامع محیط‌زیست، ابلاغ ماده ۲۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده، ابلاغ آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین پایشی مانند تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون حفاظت خاک، ابلاغ آیین‌نامه واحدهای مشمول خود اظهاری و... و از سوی دیگر تغییر برخی ارزش‌های قبلی مانند نحوه ممیزی و صدور گواهینامه آزمایشگاه‌های معتمد که در حال حاضر از طریق درگاه ملی مجوزهای کسب و کار می‌باشد، ضرورت بازنگری و بروزرسانی ضوابط قبلی احصاء گردید. لذا با همکاری دفاتر ستادی و نظر سنجی از همکاران ادارات کل و در نظر گرفتن دغدغه‌های کلیه ذینفعان ضوابط مزبور و شیوه‌نامه‌ای ذیل آن با محوریت دفتر پایش فراگیر محیط زیست به‌روزرسانی گردید، مجموعه‌ای که در دست دارید، مشتمل بر شیوه‌نامه‌ها، ضوابط و مقرراتی است که جهت اجرای هر چه بهتر این فرایندها تدوین گردیده است. بدیهی است که مجموعه حاضر می‌تواند با دریافت نظرات کارشناسان و متخصصان امر، در آینده مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرد.

احمد طاهری

مدیر کل دفتر پایش فراگیر محیط زیست

بخش اول

تعاریف

تعاریف

- جهت رعایت اختصار، عبارات و اصطلاحات زیر در معنای تناظر آن به کار می رود:
 - سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست
 - اداره کل: اداره کل حفاظت محیط زیست استان
 - دفتر پایش: دفتر پایش فراگیر محیط زیست
 - کمیته راهبری: کمیته راهبری آزمایشگاه‌های معتمد در دفتر پایش فراگیر.
 - کارگروه ستادی: کارگروه کارشناسی آزمایشگاه معتمد در دفتر پایش فراگیر.
 - کارگروه استانی: کارگروه کارشناسی آزمایشگاه معتمد در اداره کل.
- گواهینامه: گواهینامه آزمایشگاه معتمد که با شرایط و محتوای مندرج در ماده ۷ شیوه نامه "الزامات عمومی فعالیت آزمایشگاه معتمد و فرایند صدور، تمدید و ارتقاء گواهینامه آزمایشگاه معتمد" با عنوان نامه تاییدیه پارامتر از طریق ادارات کل استان‌ها برای آزمایشگاه معتمد ارسال می گردد.
- پایش / پایش آلودگی: در این ضوابط عبارت از فرایند نمونه برداری، آماده سازی و سنجش پارامترهای شاخص آلودگی از منابع آلاینده و زیستی و ارائه گزارش نتایج می باشد.
- واحدهای مشمول: واحدهایی که طبق تبصره (۴) ماده (۱۱) قانون هوای پاک - مصوب ۱۳۹۶- و تبصره (۲) ماده (۱۸) قانون حفاظت از خاک - مصوب ۱۳۹۸- و مطابق با ضوابط خوداظهاری در پایش آلاینده‌گی، موظف به انجام خوداظهاری در پایش می باشند. (ارجاع به شیوه نامه معیار مشمولیت واحدها و منابع انتشار پساب و هوا در اجرای طرح پایش خوداظهاری).
- پارامترهای مشمول خود اظهاری: پارامترهایی مشمول اجرای خوداظهاری می شوند که جزء استانداردهای اعلامی سازمان باشند (ارجاع به شیوه نامه تعیین پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش).
- خوداظهاری: اظهار وضعیت آلاینده‌گی واحدهای مشمول از طریق آزمایشگاه‌های معتمد سازمان، مطابق با ضوابط خوداظهاری در پایش آلودگی محیط زیست و ثبت در سامانه.
- آزمایشگاه معتمد: آزمایشگاهی است که صلاحیت آن جهت سنجش پارامترهای شاخص آلودگی زیست محیطی بر اساس ضوابط و مقررات جاری سازمان، احراز گردیده است.
- واحد (درخواست کننده): کلیه واحدهای مشمول (مسئولین حقوقی و حقیقی) اجرای طرح خوداظهاری در پایش آلودگی محیط زیست بر اساس ضوابط و مقررات جاری.
- متقاضی: هر شخص حقوقی که درخواست اخذ صلاحیت انجام پایش پارامترهای زیست محیطی مطابق با شرایط احراز گواهینامه آزمایشگاه معتمد را دارد.
- ارجاع کار: فرایندی سیستمی است که بر اساس ضوابط ارجاع کار، آزمایشگاه‌های معتمد جهت پایش واحدهای مشمول تعیین و مراتب توسط سازمان به آنها ارجاع می گردد.

- **کارشناس ذیصلاح:** کارشناسی که از سوی آزمایشگاه معتمد جهت انجام فرایندهای این شیوه نامه معرفی گردیده است و سوابق آموزشی، کاری، مدرک تحصیلی و سایر شاخص‌های تعریف شده و مصوب در شیوه نامه را دارا می باشد.
- **پرسنل امتیاز آور:** نیروی کاری معرفی شده توسط آزمایشگاه معتمد که ملزم به اشتغال تمام وقت در آن آزمایشگاه می باشد.
- **فضای آزمایشگاهی:** بخشی از ساختمان است که دارای استانداردهای معرفی شده در این ضوابط جهت انجام امور آزمایشگاهی می باشد.
- **گروه پایش:** شامل ۳ گروه هوا و صدا، گروه آب و پساب و گروه خاک و پسماند می باشد که در ۳ حوزه تخصصی هوا و صدا (صدا، منابع ثابت و منابع سیار)، فیزیکوشیمیایی (شیمی، هیدروکربن ها، فلزات سنگین)، بیولوژی (میکروبیولوژی و پایش دستگاه‌های بی خطر ساز) مورد بررسی قرار می گیرند.
- **پایش دستگاه‌های بی خطر ساز:** پایش صحه گذاری عملکرد دستگاه‌های بی خطر ساز (استریلیزاسیون) مراکز درمانی، بهداشتی و بیمارستانی که در این ضوابط به اختصار پایش دستگاه‌های بی خطر ساز ذکر می شود.
- **پایه:** نشان دهنده توانمندی آزمایشگاه معتمد در هر گروه پایشی می باشد (ارجاع به شیوه نامه تعیین پایه آزمایشگاه معتمد)
- **تخلف:** عدم رعایت ضوابط، الزامات و شیوه نامه های ابلاغی سازمان در خصوص انجام خوداظهاری واحدهای مشمول توسط آزمایشگاه‌های معتمد می باشد.
- **مدیر فنی آزمایشگاه:** فرد متخصص واجد شرایطی است که مدیریت آزمایشگاه را در زمینه مسائل فنی، کنترل کیفی، تأیید گزارش‌ها بر عهده دارد.
- **ابلاغ:** اطلاع رسانی و ارسال کلیه مصوبات، تصمیمات و آراء صادره از کمیته‌ها و کارگروه‌های موضوع این شیوه نامه که از طریق مکاتبه اداری (مکانیزه یا غیر مکانیزه)، سامانه جامع محیط زیست و درج در سایت رسمی سازمان انجام می شود.
- **آزمایشگاه کارفرما:** آزمایشگاه معتمدی است که بخشی از خدمات پایش آلودگی خود را با رعایت شرایط مندرج در این ضوابط به آزمایشگاه معتمد دیگر (آزمایشگاه همکار) واگذار می نماید.
- **آزمایشگاه همکار:** آزمایشگاه معتمدی است که پایش های آلودگی مورد تقاضای آزمایشگاه کارفرما را با رعایت شرایط مندرج در این ضوابط انجام می دهد.
- **سامانه:** سامانه جامع محیط زیست کشور به آدرس <https://iranemp.ir>
- **درگاه ملی:** درگاه ملی مجوزهای کسب و کار بستری اینترنتی تحت مدیریت دبیرخانه «هیات مقررات زدایی و بهبود محیط کسب و کار» است که برای همه کسب و کارهای موجود در کشور، شرایط مدارک، مجوزهای پیش نیاز، هزینه و زمان صدور مجوز را شفاف و قابل فهم ارائه می کند. آدرس <https://mojavez.ir>

بخش دوم :

خود اظهاری در پایش آلودگی محیط زیست

۱- اهداف

واگذاری برخی از وظایف تصدی گری سازمان به منظور اعمال ارتقاء سیاست گذاری، هدایت و نظارت، توانمندسازی بخش های مختلف جامعه و تقویت فرهنگ خوداظهاری در پایش آلودگی های زیست محیطی از سوی صاحبان و مسئولین تمامی مراکز و واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی، همچنین افزایش توجه به موضوع حفاظت از محیط زیست در کلیه بخش ها و در سطوح مختلف جامعه.

۲- تاریخچه

توسعه و گسترش منابع آلودگی از یک طرف و لزوم کوچک شدن مسئولیت های دولت از طرف دیگر موجب گردید که در دیدگاه سنتی در انجام کلیه امور توسط دولت تغییری اساسی صورت گیرد. در این راستا به موجب بند الف ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم، خوداظهاری در پایش مطرح و استمرار آن در بند ب ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه و همچنین ماده ۱۲۳ قانون برنامه پنجساله ششم مورد تاکید قرار گرفت.

- بند الف ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی:

دولت مکلف است طرح خوداظهاری برای پایش منابع آلوده کننده را آغاز نماید. کلیه واحدهای تولیدی، خدماتی و زیر بنایی باید بر اساس دستورالعمل سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی ها و تخریب های خود اقدام و نتیجه را به سازمان مذکور ارائه دهند. واحدهایی که تکالیف این بند را مراعات ننمایند، مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ خواهند بود.

- بند ب ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی:

ماده ۱۹۲- به منظور کاهش عوامل آلوده کننده و مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظفند:

بند ب- نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی و تخریب زیست محیطی خود اقدام و نتیجه را در چارچوب خود اظهاری به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه نمایند. واحدهایی که قابلیت و ضرورت نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) پایش لحظه ای و مداوم را دارند باید تا پایان سال سوم برنامه، نسبت به نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) های مذکور اقدام نمایند. متخلفین مشمول ماده ۳۰ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ می شوند.

بند ج- مشخصات فنی خود را به نحوی ارتقاء دهند که با ضوابط و استانداردهای محیط زیست و کاهش آلودگی و تخریب منابع پایه بالخص منابع طبیعی و آب تطبیق یابد.

۳- مستندات قانونی

- بند ۵ سیاست های کلی محیط زیست ابلاغی مقام معظم رهبری: «پایش مستمر و کنترل منابع و عوامل آلاینده‌ی هوا، آب، خاک، آلودگی‌های صوتی، امواج و اشعه‌های مخرب و تغییرات نامساعد اقلیم، و الزام به رعایت استانداردها و شاخص‌های زیست‌محیطی در قوانین و مقررات، برنامه‌های توسعه و آمایش سرزمین»
- ماده ۱۲۳ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران: موضوع لازم الاجرا بودن سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری
- تبصره ۳ ماده ۱۱ قانون هوای پاک: واحدها و پروژه‌های بزرگ و متوسط درحال فعالیت یا جدید که برحسب قوانین و مقررات مشمول ارزیابی زیست‌محیطی می‌باشند، موظف به نصب و راه‌اندازی سامانه‌های پایش برخط لحظه‌ای (آنلاین) و ارسال اطلاعات روزآمد به مرکز پایش سازمان می‌باشند. صدور و تمدید پروانه‌های بهره‌برداری آنها، منوط به اجرای این تبصره است
- تبصره ۴ ماده ۱۱ قانون هوای پاک: کلیه مراکز، واحدهای صنعتی و تولیدی حسب تشخیص سازمان مکلفند نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی هوا، در فاصله زمانی ممکن و در چهارچوب خوداظهاری در پایش اقدام کنند.
- ماده ۱۶ قانون هوای پاک: کسانی که از انجام بازرسی ماموران سازمان حفاظت محیط زیست برای نمونه برداری و تعیین میزان آلودگی ناشی از فعالیت مراکز صنعتی، تولیدی، معدنی، خدماتی، عمومی و کارگاهی ممانعت کنند و یا اسناد و مدارک و اطلاعات خلاف واقع ارائه نمایند به حداقل جزای نقدی درجه هفت و در صورت تکرار به حداقل جزای نقدی درجه چهار موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می شوند.
- تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک: آزمایشگاه‌های معتمد و همکار نیز در صورت ارائه گزارش غیر واقع، به جزای نقدی درجه شش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم و در صورت تکرار، تعلیق و یا لغو امتیاز می شوند.
- ماده ۱۸ قانون حفاظت از خاک: به منظور کاهش آلاینده‌گی، تمامی واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی، زیربنایی و معدنی موظفند نسبت به پایش آلودگی خاک اقدام و نتیجه را در چهارچوب خوداظهاری پایش محیط‌زیست به سازمان ارائه کنند. نام واحد مستنکف، توسط سازمان در فهرست واحدهای آلاینده موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ قرار می گیرد.
- ماده ۲۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده (عوارض سبز): واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی آلاینده که به تشخیص سازمان حفاظت محیط‌زیست، حدود مجاز و استانداردهای زیست‌محیطی را رعایت نمی کنند، در صورتی که در مهلت زمانی که توسط سازمان مزبور برای آنها تعیین می‌شود، نسبت به رفع آلاینده‌گی خود اقدام نمایند، براساس معیارهایی نظیر شدت، مدت، نوع و مکان آلاینده‌گی با نرخهای نیم‌درصد، یک‌درصد و یک و نیم‌درصد، به ماخذ فروش کالا یا خدمات، مشمول عوارض سبز می‌شوند. این حکم در مورد کلیه واحدهای آلاینده، اعم از واحدهای معاف و

غیرمعاف، صادراتی و واحدهای مستقر در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی جاری است. معیارهایی که در تعیین سطح آلایندگی واحدها، مبنای عمل سازمان محیط زیست قرار می‌گیرد، حداکثر سه‌ماه پس از لازم‌الاجراءشدن این قانون، توسط کارگروهی متشکل از نمایندگان سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، کشور و امور اقتصادی و دارایی (سازمان) تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد. میزان فروش واحدهای موضوع این ماده براساس سامانه مودیان یا اظهارنامه‌ای که به همین منظور به سازمان ارائه می‌شود، تعیین می‌گردد.

تبصره ۱: در صورتی که واحدهای موضوع این ماده، دارای خطوط تولیدی مجزا با محصول مستقل از هم باشند عوارض سبز صرفاً از خطوط آلاینده دریافت می‌شود.

تبصره ۳: سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است حداکثر ظرف شش‌ماه پس از تاریخ لازم‌الاجراءشدن این قانون، پایگاه اطلاعاتی واحدهای آلاینده را ایجاد نماید و امکان دسترسی برخط سازمان به سامانه مزبور را فراهم کند. سازمان حفاظت محیط زیست موظف است نام واحدهای آلاینده و سطح آلایندگی آنها را در پایگاه مزبور درج نموده و آن را مستمراً به‌روزرسانی کند.

تبصره ۴: در صورتی که سازمان حفاظت محیط زیست نام واحدی را در پایگاه واحدهای آلاینده درج نماید یا سطح آلایندگی آن واحد را در پایگاه مزبور افزایش دهد، واحد موردنظر از ابتدای دوره مالیاتی بعد، حسب مورد، مشمول عوارض سبز می‌شود، یا نرخ عوارض مزبور برای آن واحد افزایش می‌یابد.

تبصره ۵: در صورتی که سازمان حفاظت محیط زیست نام واحدی را از پایگاه واحدهای آلاینده حذف نماید، یا سطح آلایندگی آن واحد را در پایگاه مزبور کاهش دهد، واحد موردنظر از ابتدای همان دوره، حسب مورد، از پرداخت عوارض سبز معاف می‌شود، یا نرخ عوارض مزبور برای آن واحد کاهش می‌یابد.

تبصره ۶: سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است حداکثر ظرف یک‌ماه از تاریخ درخواست واحد آلاینده، در خصوص رفع یا کاهش آلایندگی آن واحد اعلام نظر نماید و هرگونه تغییر در وضعیت واحد موردنظر را در پایگاه اطلاعاتی واحدهای آلاینده منعکس نماید. در صورت عدم اعلام نظر سازمان حفاظت محیط زیست در مهلت مقرر، واحد مزبور به صورت خودکار از فهرست واحدهای آلاینده خارج می‌شود.

تبصره ۸: در صورتی که پالایشگاه‌ها و نیروگاه‌هایی که سوخت اصلی آنها نفت کوره و نفت گاز نیست، در مقاطع خاصی از سال با درخواست دولت، مجبور به استفاده از سوخت‌های مزبور شوند، سازمان حفاظت محیط زیست موظف است این موضوع را در احتساب سطح و مدت آلایندگی آن واحدها لحاظ نماید و افزایش آلایندگی ناشی از استفاده نفت کوره و نفت گاز را مطابق با قبل از الزام مزبور محاسبه کند.

تبصره ۹: اعلام سازمان حفاظت محیط زیست صرفاً برای دوره‌های بعد از ثبت در سامانه ملاک اعتبار است و سازمان مذکور مجاز به اظهار نظر نسبت به رفع و یا آلاینده‌گی واحدهای تولیدی برای دوره‌های ثبت شده در سامانه تحت عنوان اصلاح و تصحیح اشتباه نیست.

۴- گردش کار و فرآیند خود اظهاری در پایش آلودگی

کلیه واحدها و اشخاص حقیقی و حقوقی که از سوی سازمان (ستاد، ادارات کل استانی و تابعه) ضرورت انجام نمونه برداری و پایش تشخیصی در خروجی‌ها و یا محیط‌های متاثر از فعالیتشان، به ایشان اعلام می‌گردد، موظفند با بهره‌گیری از خدمات آزمایشگاه‌های معتمد سازمان، نسبت به خوداظهاری (به صورت مقطعی و یا زمان‌بندی اعلام شده از سوی سازمان) اقدام نمایند. نتایج خوداظهاری می‌بایست در سامانه جامع محیط زیست ثبت گردد.

طرح خوداظهاری در پایش با استفاده از توانایی آزمایشگاه معتمد مطابق گردش کار ذیل به اجرا گذاشته می‌شود:

۴-۱- ابلاغ به واحد جهت انجام خود اظهاری از طرف سازمان:

اداره کل از واحدها درخواست گزارش خوداظهاری می‌نماید. پارامترهای مشمول خوداظهاری مطابق شیوه نامه تعیین پارامترهای مشمول خوداظهاری می‌باشد. چنانچه اداره کل تغییراتی در پارامترهای مورد نظر و فواصل زمانی اندازه‌گیری اعلام نماید، واحد موظف می‌باشد مطابق نظر اداره کل اقدام نماید.

تبصره: ابلاغ انجام خوداظهاری از اداره کل به واحد یک‌بار انجام شده و تا زمان ابلاغ بعدی قابلیت استناد دارد.

۴-۲- درخواست پایش خروجی واحد:

واحد از یکی از آزمایشگاه‌های معتمد درخواست می‌کند تا نسبت به پایش خروجی‌های واحد اقدام نموده و در صورت توافق، با عقد قرارداد (اعم از فاکتور و یا سایر اسناد مالی مربوطه) طبق ضوابط و مقررات خوداظهاری نسبت به انجام موضوع اقدام می‌نماید. تبصره: در صورتیکه برای هر یک از واحدها از طریق سامانه ارجاع انجام پذیرفت، آزمایشگاه مکلف است در مدت زمان سه روز تایید یا عدم تایید ارجاع درخواست کاری خود را در سامانه اعلام نماید.

۴-۳- اعلام برنامه پایش طرح‌های خوداظهاری در سامانه:

۴-۳-۱- آزمایشگاه معتمد مکلف است حداقل ۵ روز قبل از انجام پایش، برنامه زمانی (ترجیحاً ماهانه) به همراه ساعت تقریبی مراجعه (تاخیر مجاز تا ۲ ساعت) به واحد را در سامانه بارگذاری نماید.

تبصره: در موارد خاص، واحدهایی که به تشخیص ادارات کل می‌بایست در اسرع وقت مورد پایش قرار گیرند، این بازه زمانی می‌تواند کاهش یابد.

۴-۳-۲- چنانچه آزمایشگاه معتمد بنا بر ضرورت درخواست تغییر زمان پایش را داشته باشد، می‌تواند قبل از موعد نمونه برداری نسبت به لغو اعلام زمان قبلی و ثبت اعلام زمان جدید در سامانه با ثبت دلیل اقدام نماید.

تبصره ۱: لغو اعلام زمان نمونه برداری بر اساس مسائل داخلی آزمایشگاه صرفاً ۳ بار در فصل امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره ۲: آزمایشگاه معتمد می‌بایست در ثبت اعلام زمان جدید، بازه زمانی ۵ روزه را رعایت نماید.

۴-۳-۳- خوداظهاری واحدها توسط آزمایشگاه معتمد می‌بایست در روزهای کاری (شنبه الی پنجشنبه) صورت پذیرد. در صورت صلاحدید سازمان مبنی بر انجام پایش در ساعات غیراداری، ایام تعطیل و پایش شبانه، موارد می‌بایست به آزمایشگاه معتمد اطلاع رسانی گردد.

۴-۳-۴- در صورت بروز حادثه و یا گزارش آلودگی خاک با اعلام اداره کل، نیاز به رعایت اعلام زمان نمونه برداری ۵ روزه نمی باشد و واحد موظف است در اسرع وقت نسبت به انجام خوداظهاری اقدام نماید.

۴-۴- پایش واحد :

۴-۴-۱- آزمایشگاه معتمد پس از اعلام برنامه زمانی ۵ روزه در زمان مقرر (در همان فصل) نسبت به پایش خروجی های واحد متقاضی اقدام خواهد نمود. به هنگام انجام عملیات پایش خوداظهاری در واحد، می‌بایست فرم «صورتجلسه انجام عملیات خوداظهاری در پایش» توسط نماینده آزمایشگاه معتمد و نماینده واحد مورد پایش، تکمیل، امضاء و در سامانه ثبت گردد.

تبصره ۱: آزمایشگاه معتمد در صورت عدم همکاری واحد در امضای فرم، باید مراتب را با اداره کل محیط زیست استان مربوطه مطرح و نتیجه را در بخش توضیحات در سامانه اعلام نماید.

تبصره ۲: در صورتی که نمونه برداری از واحدی در تاریخ مشخص شده انجام پذیرفت، آزمایشگاه معتمد می‌بایست علت عدم انجام نمونه برداری را به همراه مستندات مربوطه در سامانه بارگذاری نماید.

۴-۴-۲- پایش و بازدید آزمایشگاه معتمد از واحدها می‌بایست به صورت تصادفی و بدون هماهنگی قبلی با واحد باشد.

تبصره ۱: در واحدهایی که الزام حراستی و امنیتی در خصوص ورود و خروج آزمایشگاه معتمد وجود دارد، می‌بایست هماهنگی های لازم در این خصوص با اداره کل استان مربوطه انجام گیرد.

تبصره ۲: پایش مراکز طبقه بندی شده و اعلام نتایج مربوط به آن، طبق تبصره ۱ ماده ۳ از "آیین نامه اجرایی تبصره ۳ ماده ۱۶ قانون هوای پاک" می‌باشد.

۴-۴-۳- آزمایشگاه معتمد موظف است در هنگام نمونه برداری در گروه های آب و پساب و خاک و پسماند، دو نمونه یکسان، برداشت نماید و نمونه دوم را جهت آنالیز در اختیار اداره کل استان محل استقرار واحد قرار دهد.

۴-۵- بارگذاری نتایج پایش توسط آزمایشگاه معتمد بر روی سامانه :

در خصوص ارائه گزارش پایش واحدها در قالب طرح خود اظهاری، آزمایشگاه معتمد موظف است نتایج پایش خود را حداکثر ظرف مدت ۲۲ روز پس از پایش در سامانه بارگذاری و تایید نهایی نماید.

تبصره ۱: در صورتی که ثبت اشتباه نتایج و یا عدم بارگذاری به موقع پایش در سامانه منجر به قرارگیری یا عدم قرارگیری نام واحدی در فهرست واحدهای آلاینده گردد، آزمایشگاه معتمد مسئول پاسخگویی به واحد مورد نظر می‌باشد، همچنین مطابق با ماده ۴ شیوه نامه تخلفات (عدم رعایت الزامات تهیه و بارگذاری گزارش پایش در قالب طرح خوداظهاری) با آزمایشگاه معتمد متخاطی برخورد خواهد شد.

تبصره ۲: در خصوص ارائه گزارش پایش دستگاه های بی خطر ساز، آزمایشگاه معتمد موظف است نتایج پایش خود را حداکثر ظرف مدت ۵ روز پس از پایش در سامانه بارگذاری و تایید نهایی نماید.

تبصره ۳: چنانچه نمونه برداری از یک واحد در روزهای پایانی فصل انجام شود، نتایج پایش آزمایشگاه معتمد می‌بایست تا انتهای همان فصل در سامانه بارگذاری و تأیید گردد.

تبصره ۴: آزمایشگاه معتمد می‌بایست صورتجلسه انجام خوداظهاری در پایش را در سامانه بارگذاری نماید.

تبصره ۵: در صورت مناسب نبودن مکان نمونه برداری، به هنگام ثبت نتایج در سامانه، مراتب می‌بایست به همراه توضیحات کامل آن در سامانه درج گردد.

تبصره ۶: آزمایشگاه معتمد موظف است قبل از تایید نهایی نتایج در سامانه، از صحت اطلاعات وارد شده اطمینان حاصل نماید. اصلاح نتایج بارگذاری شده در سامانه فقط یکبار در فصل و از طریق مکاتبه اداره کل استان محل استقرار واحد مورد پایش با دفتر پایش امکان پذیر می‌باشد.

۴-۶- انجام اقدامات قانونی مورد نظر سازمان :

ادارات کل گزارش‌های پایش خوداظهاری بارگذاری شده در سامانه را کنترل و جهت انجام اقدامات قانونی در اختیار مراجع ذیربط قرار می‌دهند.

تبصره ۱: در طرح‌های پایشی غیر خوداظهاری نظیر ISO، ارزیابی‌های اثرات زیست محیطی، آنالیز پسماندهای موضوع کنوانسیون بازل، مواد شیمیایی موضوع کنوانسیون استکهلم و روتردام، طرح‌های مطالعاتی و تحقیقاتی رعایت کلیه الزامات فنی توسط آزمایشگاه معتمد الزامی می‌باشد. بدیهی است در صورت عدم رعایت این الزامات توسط آزمایشگاه معتمد، مطابق با شیوه نامه انضباطی با آزمایشگاه مورد نظر برخورد خواهد شد.

تبصره ۲: رعایت کلیه مفاد ضوابط خوداظهاری در پایش در حین انجام موضوعات ارجاعی از سوی مراجع قضایی، توسط آزمایشگاه معتمد الزامی است.

۵- وظایف واحدها در راستای پایش خوداظهاری

کلیه واحدها مکلفند نسبت به ثبت و تکمیل اطلاعات موجود در پروفایل خود در سامانه اقدام نمایند. در این راستا واحدهایی که مشمول طرح خوداظهاری می‌باشند، باید در اجرای این طرح همکاری‌های لازم را طبق ضوابط تعریف شده معمول داشته و موارد ذیل را رعایت نمایند:

۵-۱- واحدها موظف می‌باشند کلیه خروجی‌های خود را در سامانه ثبت نمایند.

۵-۲- واحدها موظف به انجام پایش خروجی‌های خود به صورت فصلی می‌باشند. در صورت درخواست اداره کل برای تغییر این زمانبندی، واحد موظف است موارد اطلاع‌رسانی شده در سامانه را رعایت نماید.

تبصره ۱: مقاطع زمانی خوداظهاری و پایش آلودگی خاک در خصوص تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون حفاظت از خاک به صورت سالیانه می‌باشد و از اولین فصلی که واحد انتشار آلودگی به محیط دارد، آغاز می‌شود.

تبصره ۲: بر اساس ماده ۱۴ قانون حفاظت از خاک، در صورت بروز یا شناسایی هرگونه آلودگی خاک، واحد یا شخص آلوده کننده بدون قید زمانی ملزم به اطلاع رسانی و عندالزوم انجام خوداظهاری خاک تحت نظارت اداره محیط زیست ذیربط می‌باشد.

۵-۳- واحدها موظف می‌باشند محدوده‌های زمانی عدم فعالیت خود را در سامانه اطلاع‌رسانی نمایند.

۴-۵- با توجه به لزوم پایش به صورت تصادفی و بدون هماهنگی قبلی، واحدهای مشمول موظف به انجام همکاری، در هر ساعت از شبانه روز (حتی تعطیلات رسمی)، جهت نمونه برداری و پایش کلیه خروجی‌ها و نقاط نیازمند پایش ثبت شده در سامانه می‌باشند.

۵-۵- با توجه به لزوم بازدید کارشناس نمونه بردار از فرایند تولید جهت تعیین و شناسایی منابع آلاینده و نشر در زمان پایش و نمونه برداری، واحد موظف به همکاری با کارشناسان اعزامی جهت نمونه برداری می‌باشد.

تبصره: نقاط نیازمند پایش در حوزه‌های نظیر خاک، پسماند، صدا، بو و ... توسط کارشناسان تخصصی ذیربط در ادارات کل تعیین و در سامانه ثبت می‌گردند. آزمایشگاه معتمد می‌تواند پیشنهادات نقاط تکمیلی نمونه برداری را به کارشناسان تخصصی اداره کل ارائه نماید.

۶-۵- واحد موظف است مکان نمونه برداری را طبق استانداردهای سازمان مهیا نماید، در غیر اینصورت نمونه برداری از خروجی موردنظر انجام نخواهد شد و گزارش عدم امکان نمونه برداری در سامانه به ثبت خواهد رسید.

۷-۵- واحد موظف است امکانات لازم جهت نمونه برداری بویژه از مکان‌هایی که نمونه برداری به سختی انجام می‌شود (از جمله نمونه برداری از دودکش‌ها) را فراهم نماید.

۸-۵- کلیه مکاتبات، ابلاغ‌ها و اظهارهای صادر شده برای واحدها از طریق سامانه، معتبر بوده و قابلیت استناد دارد.

۶- پارامترهای مشمول خوداظهاری در پایش آلودگی

طبق تقسیم‌بندی صورت گرفته بر اساس کدهای آیسیک، گروه‌های صنعتی، معدنی و مراکز خدماتی پارامترهای عمومی و شاخص برای منابع مختلف به شرح شیوه نامه شماره ۰۳ - ۷ - ۳ و بر روی سامانه قابل دسترسی می‌باشد.

تبصره ۱: با عنایت به تعیین پارامترهای مشمول طرح خوداظهاری برای هر واحدی، پایش پارامترهای خارج از شیوه نامه مذکور، در قالب طرح خوداظهاری تخلف محسوب شده و مطابق با شیوه نامه انضباطی آزمایشگاه‌های معتمد اقدام خواهد شد.

تبصره ۲: در صورت وجود امکان انجام پایش، کلیه پارامترهای مشمول خوداظهاری در یک واحد می‌بایست توسط آزمایشگاه معتمد پایش گردد. در صورت عدم انجام نمونه برداری و پایش همه پارامترهای مشمول در یک واحد، مطابق با شیوه نامه تخلفات با آزمایشگاه معتمد برخورد خواهد شد.

۷- خوداظهاری در واحدهای مشمول نصب سیستم‌های پایش لحظه‌ای و پیوسته

خوداظهاری در پایش آلودگی توسط آزمایشگاه‌های معتمد برای واحدهایی که اقدام به نصب سامانه پایش لحظه‌ای نموده‌اند، مطابق ضوابط مرتبط الزامی می‌باشد.

۸- دستورالعمل‌های فنی و استانداردها جهت اندازه‌گیری آلاینده‌های محیط زیست

جهت اندازه‌گیری آلاینده‌های زیست محیطی، فهرستی از پارامترهای گروه‌های پایش به تفکیک حوزه‌های تخصصی به همراه تجهیزات، روش‌های پیشنهادی، دستورالعمل فنی و شماره استاندارد تهیه گردیده که در انتهای این ضوابط موجود می‌باشد.

۹- خوداظهاری در پایش آلودگی در مورد طرح‌ها و واحدهای مشمول ارزیابی زیست محیطی

کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، معدنی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی مشمول ارزیابی اثرات زیست محیطی موظفند در کلیه مراحل انجام طرح در چارچوب ضوابط خوداظهاری، از طریق آزمایشگاه‌های معتمد و سامانه پایش لحظه‌ای نسبت به ارائه نتایج پایش آلودگی اقدام نمایند.

۱۰- موارد تفویض اختیار به ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها

در راستای سیاست‌های دولت مبنی بر تقویت وظایف حاکمیتی و نظارتی و کاهش تصدی‌گری‌ها، و همچنین با توجه به ابلاغیه شماره ۹۷/۴۹۰۴ مورخ ۱۳۹۷/۰۲/۲۶ سازمان در خصوص حدود اختیارات و مسئولیت‌های قابل تفویض به ادارات کل حفاظت محیط زیست استان‌ها موارد ذیل در زمینه آزمایشگاه‌های معتمد به ادارات کل تفویض می‌گردد:

الف- امور مربوط به صدور مجوز، ارتقاء و تمدید اعتبار گواهینامه آزمایشگاه‌های معتمد سازمان در محدوده استان براساس شیوه‌نامه شماره ۰۳-۲-۳.

ب- اقدام در خصوص میزان تنبیهات مترتب بر تخلفات آزمایشگاه معتمد مرتبط با بندهای ۱ الی ۳ ماده ۳ شیوه‌نامه انضباطی و ارائه پیشنهاد میزان تنبیهات در خصوص بندهای ۴، ۵ و ۶ ماده ۳ شیوه‌نامه مذکور به دفتر پایش و تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون هوای پاک. تبصره: با توجه به نظارت عالی سازمان، دفتر پایش می‌تواند به موازات اقدامات تفویض اختیار شده به ادارات کل استان‌ها، رأساً نسبت به نظارت بر فعالیت آزمایشگاه معتمد اقدام نماید.